

Simona Gray, 19 rokov, Rajecké teplice

Diktátorka

„Mohol to byť šach mat už päť ťahov dozadu,” povedal jej protivník zádumčivo, nespúšťajúc pritom pohľad z hracej dosky.

Diktátorka si frustrovane odfrkla a vstala tak prudko, až takmer zhodila stoličku. Prekrížila si ruky na hrudi a podišla k oknu. Zahľadela sa do diaľky a na tvári sa jej usadil nespokojný, ustarostený výraz.

„Keď sa tam budeš stále pozeráť, nezmeniš tým to, čo vidíš,” ozval sa muž sediaci pri stole chladným tónom.

Ani sa neobzrela, len zaťala zuby a zasyčala: „Kofkokrát ti mám opakovať, že som z tých tvojich rád už unavená, Machi.”

Pokrčil plecami a začal vracáť figúrky na šachovej doske do ich základných pozícií. „To nebola rada,” zamrmal. „To bolo len objektívne konštatovanie reality.” Reťaze, ktoré mal na rukách, zarinčali, keď sa natiahol, aby poukladal aj figúrky svojej súperky. Diktátorka vždy hrala bielymi, on čiernymi.

„Zabúdaš,” začala, stále pozerajúc do diaľky, kde sa doďaleka týčili stany a bojové zbrane Prezidentových vojsk, „že by som ťa mohla dať kedykoľvek popraviť. Mohla by som ťa nechať zavesiť na námestí a nechať tvoje telo, aby ho rozďobalivtáky. Najprv by ti vyklovali oči a potom by sa pustili do zvyšku. Hnil by si na slnku a všetci by sa na to pozerali.”

Ustrnul v pohybe s bielym pešiakom v ruke. Zodvihol hlavu a pozrel na ňu. Keď opätovala jeho pohľad, uškrnul sa. „Presne tak,” povedal. „Mohla si to urobiť kedykoľvek. Ale ja som stále tu a teraz je už neskoro. Teraz je už príliš neskoro, pretože oni,” zodvihol bieleho pešiaka, aby na neho videla, „už viac nie sú na tvojej strane.”

Diktátorka odišla od okna a opäť sa posadila na stoličku oproti nemu. Chvíľu sa zamyslene pozerala na dva rady čiernych a bielych figúrok po oboch stranách a na osamelého, bieleho kráľa stojaceho uprostred hracieho poľa. Pomaly zodvihla bieleho strelca a postavila ho vedľa kráľa.

„Nie som úplne sama,” povedala bezvýrazne.

Jej väzeň zahral prekvapenie. „Och, áno, ospravedlňujem sa, vaša Veľkoleposť. Váš verný poskok. Ako som len na neho mohol zabudnúť.” Frustrovane rozhodil rukami. Reťaz, ktorou mal spútané zápästia sa napla. Všimla si do krvi odretú kožu na jeho vychudnutých rukách, ale necítila pri tom vôbec nič.

„Dávaj si pozor na jazyk,” zasyčala, „lebo oň prídeš.”

Nahol sa k nej ponad stôl. „Urob to,” povedal, „a predtým, ako ťa popraviť, nechá Prezident tomu tvojmu Strelcovi vyrezať jazyk a zavesí ho vedľa teba.”

Natiahla ruku a tvrdo ho udrela do tváre. Z miesta, kde mu jej prsteň preťal kožu, sa začala valiť krv. Nevydal pri tom ani hláska.

Keď sa upokojila, zahľadela sa na čierno-biely svet pred sebou. Vrátila kráľa aj strelca na ich miesta na šachovnici a potom posunula jedného z pešiakov o dve políčka dopredu.

„Nikdy som nechcela, aby sa to takto skončilo,” priznala sa.

„Na to si mala myslieť predtým, ako si to všetko začala.” Napodobnil jej ťah. Obaja ich pešiaci teraz stáli oproti sebe.

„Malo to dopadnúť inak.” Biely kôň na F3. „Chcela som spravodlivosť pre všetkých. Rovnosť.”

Machi si odfrkol a pohol jedným zo svojich koní tak, aby chránil pešiaka. „Tomu sa hovorí utópia,” povedal. „A história je plná dôkazov, že utópia nikdy nemôže fungovať.”

Ťahala strelcom. „Prečo nie?” pozrela mu do krvou podliatych očí.

Opäť napodobnil jej ťah. „Pretože na to, aby fungovala utópia musí byť splnená jedna základná, dôležitá podmienka.”

Posunula do prvej línie ďalšieho ničnetušiaceho pešiaka, ktorý teraz ohrozoval jeho strelca. „Aká?”

„Utópia vychádza z presvedčenia, že ľudia sú od prírody dobrí. Láskovití. Že vždy nezištne pomôžu svojmu blízkeму. Že keď vidia príležitosť, neublížia.” Vzal svojím strelcom jej pešiaka a položil ho k okraju šachovnice.

Diktátorka tvrdohlavo poslala do boja ďalšieho. „A nie je to pravda?”

Uškrnul sa. „Pozri sa okolo seba. Ľudia sú samoľúbí, nenásytní a zlomyseľní. Vždy myslia len na vlastné blaho a možno ešte blízkej rodiny. Väčšina z nich sa nezaujíma o to, čo je správne, ale premýšľajú nad tým, ako konať tak, ako si vyžadujú okolnosti a získať pri tom čo najviac pre seba.”

„Takéto myšlienky šepkáš do ucha Prezidentovi?”

Pozrel jej do očí. „Nemusím. Stačí, keď mu poviem, aby sa pozrel von oknom.”

Po tomto chvíľu hrali v tichosti. Obaja zapojili do hry aj dámy, ale zatiaľ čo Diktátorka mala figúrky roztrúsené a pred kráľom už nemala takmer žiadnu obrannú líniu, on pohol len s jedným pešiakom a jeho kráľ bol v bezpečí.

„Chcela som, aby malo každé dieťa budúcnosť. Chcela som, aby si boli všetci rovní. Aby každý jeden muž a žena, starí či mladí, mohli ísť večer do postele sýti a nemuseli sa obávať budúcnosti.” Vyrasila dopredu s ďalším strelcom a ohrozila jeho koňa.

Postavil svojho pešiaka tak, že mohol vziať jej strelca. „Ale ľudia si nemôžu byť všetci rovní,” povedal. „Pretože ľudia chcú mať vždy viac, ako tí druhí. Sú závistliví a skazení.”

Pohrdavo sa usmiala. Vzala jeho pešiaka kráľovnou a stála nebezpečne blízko jeho koňa a strelca. „Opakuješ sa,” vyhlásila.

Pohol vežou. „Musím sa opakovať, pretože očividne nie si schopná pochopiť taký jednoduchý koncept, akýmje ľudská prirodzenosť.“

Bojovala s túžbou znova ho udrieť, ale jeho tvár už bola tak posiatá modrinami a podliatinami rôznych farieb, že by v tom nebol nijaký rozdiel. Namiesto toho teda ustúpila s kráľovnou a odokryla svojho jazdca. Stále však chránila svojho strelca.

Niekde vonku sa ozval výbuch a z ulice k nim doľahli výkriky vzbúrených obyvateľov mesta. Búchali na bránu. Chceli krv.

Po niekoľkých ťahoch sa Diktátorke podarilo získať na šachovnici oveľa lepšie postavenie, aké mal jej protivník.

„Šach,“ povedala, keď posunula dopredu svoju vežu a vzala mu tak jazdca.

„Ešte nie,“ namietol a vzal jej vežu druhým jazdcom.

„Šach.“ Kráľovná.

„Ešte nie,“ zopakoval trpezlivo a kráľovnú jej vzal.

„Šach.“ Posunula svojho strelca o niekoľko políčok ďalej a jej veža bola rovno oproti jeho kráľovi.

„Ešte stále nie,“ namietol a ustúpil dozadu.

„Si stratený,“ povedala. Výbuchy zvonku boli hlasnejšie a bližšie ako predtým. Usmial sa na ňu.

„Ty tiež,“ povedal. „Si stratená už veľmi dlho.“

Pozerala mu do očí a položila svojho ďalšieho strelca tak, aby stál vedľa toho prvého. „Šach mat,“ povedala. „Dnes večer umrieš. Skôr, ako sem príde Prezident a nechá ma popraviť, popravím ja teba.“

„Mala si súhlasiť s mierom, keď bol čas,“ poznamenal nezúčastnene. „Mala si prijať podmienky mieru, keď ma sem poslal.“

Odfrkla si. „Myslíš podmienky kapitulácie.“

Naklonil hlavu. „Je mnoho druhov víťazstiev,“ povedal. „Ale nie všetky z nich vyzerajú na prvý pohľad ako víťazstvo.“

„Jediný druh víťazstva, ktorý poznám ja, keď jeden stojí a druhý leží na zemi.“ Vstala. Otvorila dvere a zakričala na strážu.

„A presne to je tvoj problém,“ zamrmlal Machi, keď dnu vošli dvaja vojaci a každý ho chytil za jednu ruku, akoby mal po všetkých tých týždňoch stále chuť vzdorovať. „Nedokážeš sa pozerať za hranice.“

„Odvedte ho,“ rozkázala. „Večer bude mŕtvy. Už nemám čo stratiť.“

xxx

Skutočne chcela robiť dobré veci. Chcela vytvoriť svet, v ktorom by nikomu nič nechýbalo a každý by bol šťastný. A spočiatku to aj fungovalo - ľudia ju milovali a

volali jej na slávu, zatiaľ čo Prezidenta vyhнали a otočili sa chrbtom každému, kto čo i len vyslovil jeho meno.

Postavila impérium. Vybuďovala ho zo svojej krvi a potu a krvi a potu ľudí, ktorí každý deň umierali v jej mene.

Dosiahnu večnú slávu, tvrdila ich rodinám. História si ich bude pamätať ako tých, ktorí pomohli vybudovať našu spoločnosť.

A ich rodiny prikyvovali a súhlasili s ňou. Oplakali svojich mŕtvych, pochovali ich a potom boli hrdí na to, že ich synovia a manželia padli za dobrú vec.

Ona stála celkom na vrchole, so svojím Generálom v bielom po boku a na všetko dozerala. Volali ju Matka, nosili k nej svoje deti, aby sa ich dotkla, nosili k nej chorých, pretože verili, že má moc ich vyliečiť.

Držala hlavu vysoko a verila, že všetko, čo robí, je správne. Postavila svoje impérium zo zlata a krvi a vztýčila ho vysoko k oblohe, presne tak, ako to kedysi urobili s vežou Babylonu. Siahalo až k nebesiam. Pokorila samotného Boha, na ktorého si už nikto ani nespomenul, pretože mali ju.

A keď potom spadla, nemal ju kto chytiť.

Začalo to pomaly. Potichu. Šepkajúcimi hlasmi v tieňoch. Hlasmi, ktoré hovorili proti nej. *Ale veď tí mŕtvi nedosiahli večnú slávu, hovorili. Sú mŕtvi a na ich mená sa zabudlo. Zanechali za sebou hladujúce deti, ktoré sa túlajú po uliciach a smútiace manželky, ktoré sa o ne nedokážu postarať. Kde je ten spravodlivý svet? Kde je to kráľovstvo nebeské, v ktorom je každý sýty a nikto netrpí?*

Prikázala Generálovi, aby tie hlasy umlčal, aby to urobil rýchlo a nenápadne, ale hlasy nabrali na sile a odrazu kričali: *Pozrite sa na ňu, pozrite, čo s nami robí! Utláča nás, chce nám vziať našu slobodu a naše práva. Chce, aby tiekla naša krv na slávu jej falošného impéria. Postavila ho z našej krvi, potu a slz. Ale my nechceme žiť v jej klamstvách. Pozrite sa na ňu, pozrite, aká je v skutočnosti!*

A tí, ktorí jej predtým volali na slávu odpovedali: *Nie je to Matka! Je to Diktátorka. Krvavá Diktátorka!*

A odrazu sa vrátil Prezident, ľudia ho vítali ako svojho spasiteľa a modlili sa za jeho skoré víťazstvo. Zastal si aj so svojimi vojskami na hranici jej impéria a čakal. Čakal, kým sa všetci jej ľudia neobrátia proti nej a potom za ňou poslal Machiho, ktorý niekde vyhrabal tú strašnú knihu z minulých časov, ktorou sa riadili dávno mŕtvi vládatelia. Prišiel s návrhom kapitulácie, ktorá sa ukrývala pod ponukou mieru a smiešnymi radami zo strateného sveta, ktoré jej boli nanič.

Hoci sa už dávno musela utiahnúť za hrubé múry svojej pevnosti a jej impérium bolo na spadnutie, neprijala Prezidentovu ponuku.

„Budem stáť až do poslednej minúty,“ povedala Generálovi, ktorý chápavo prikývol. „História si ma bude pamätať.“

„Bude si ťa pamätať ako tú najneschopnejšiu diktátorku v celých dejinách ľudstva,” poznamenal Machi a tak nechala Generála, aby mu pripomenul, s kým sa rozpráva.

xxx

Odvtedy uplynuli dva mesiace a ona ešte stála. Ale stál aj Prezident, čoraz bližšie k jej poslednému mestu. Trpezlivo čakal za bránami jej Jericha, čakal, kým sa jej múry rozpadnú naprach. Na jeho stranu sa pridávali ľudia, ktorí jej predtým volali na slávu a tí vojaci, ktorí jej ešte zostávali, mali čo robiť, aby potlačili vzbury v meste.

Ale toto bol posledný deň. Vedela to. Vedela to, pretože keď sa pozrela z okna, uvidela popravisisko plné šibeníc, na ktorých sa hojdali zradcovia. Zdalo sa jej, že na ňu všetci upierajú svoje mŕtve oči a ukazujú na ňu hnijúcimi prstami.

Ty, kričali. Ty, ty, ty, ty si na rade. Budeš mŕtva skôr, ako ráno vyjde slnko.

Celý deň chodila po studených chodbách ako bez duše, utekala pred tieňmi a príznakmi tých, ktorí padli za slávu jej impéria a teraz sa vrátili a pýtali sa jej, ako je možné, že upadli do zabudnutia.

Keď sa blížil večer a cez okná počula pravidelné búchanie kladiva z novej šibenice, ktorú stavali (s ňou tam už zostane miesto len pre dve ďalšie; jedna pre ňu a druhá pre Generála), vzala do ruky šachy, ktoré predtým toľkokrát hrala so svojim väzňom a zostúpila po strmých schodoch do podzemia, kde čakal na svoju večernú popravu.

Sedel uprostred svojej cely, s prekríženými nohami a vystretým chrbtom, pokojný a vyrovnaný ako vždy. Zvesila zo steny oproti kľúč, odomkla dvere a vošla dnu. Sadla si oproti nemu a medzi nich položila hraciu plochu.

„Rozhodla som sa,” začala potichu, zatiaľ čo ukladala figúrky na ich miesta, „že si zahráme ešte jednu hru. Poslednú. Pretože obaja vieme, že zajtra o takomto čase už bude minimálne jeden z nás mŕtvy.”

Naklonil sa mierne dopredu, spojil si končeky prstov a s rukami zloženými pod bradou jej venoval zvedavý pohľad.

„Môžeš hrať bielymi,” dodala.

Machi nadvihol obočie. „Prijímam.” Posunul pešiaka o dve políčka dopredu. Diktátorka urobila to isté a ich pešiaci tak stáli oproti sebe, blokovali jeden druhého.

Pokračoval s koňom, ktorý teraz chránil jeho pešiaka. „Chceš vedieť, kde si zlyhala?”

Prevrátila očami a tiež vyrazila s koňom, ibaže namiesto toho, aby ním chránila svojho pešiaka, ohrozila toho jeho.

Ďalší biely pešiak sa postavil vedľa prvého. „Pohnevala si si ľudí,” povedal.

Odfrkla si a tiež pokračovala s pešiakom. Tentoraz stál tak, aby ho chránil kôň. „Nehovor.”

„Každý vládca,” začal pomaly a zamyslene vzal svojím pešiakom toho jej, „musí mať na svojej strane ľud. Aj ty si sa dostala k moci tak, že si ich dostala na svoju stranu.”

Nepovedala nič, len svojím koňom teraz vzala jeho figúrku, zaujmúc pozíciu, z ktorej mala dosah na jeho jazdca.

„Väčšina vládcov, príliš hlúpych a neskúsených na to, aby to pochopili, si neuvedomuje, že v skutočnosti nemajú nijakú moc. Moc má v skutočnosti ľud a zverí ju takému panovníkovi, ktorého považuje za dobrého. Ľud túto moc vzal Prezidentovi a dal ju tebe, pretože si im sľubovala rovnosť, slobodu a blahobyť.” Diagonálne prešiel svojou kráľovnou o dve políčka a zastavil sa pri jej koňovi.

„Ale fungovalo to,” namietla. Ustúpila s koňom z dosahu kráľovnej a vzala toho jeho. Položila ho na okraj šachovnice k ostatným vyradeným figúrkam.

Machi sa usmial. „Presne tak,” povedal. „Fungovalo. Získala si moc, pekné. Ale to dokáže každý, kto vie, ako správne vystupovať a hovorí veci, ktoré ľudia chcú počuť. Udržať si ju je už o niečo ťažšie.” Pešiakom vzal jej koňa. „A tu si ukázala, že si jedným z tých hlúpych a neskúsených vládcov, ktorý si nevidia ďalej od nosa.”

Chcela ho udrieť, ale neurobila to. Zazdalo sa jej, že zhora počuje nejaký krik, ale keď sa započúvala, jediným zvukom bolo ich vlastné dýchanie. Postúpila dopredu ďalším pešiakom a s potešením si uvedomila, že ich pozície na šachovnici sú vyrovnané.

„Ľud vyhnal Prezidenta, za ktorého vlády síce nebolo všetko perfektné, ale fungovalo to. Väčšina ľudí bola spokojná, nebolo trebaviesť vojny, ale mali sme silné vojsko, ktoré bolo dostatočne silné a oddané na to, aby zastrašilo okolité krajiny a štáty a odradilo ich to tak od prílišnej rozpínavosti. Prekvital obchod, umenie a veda. Ekonomicky sme prosperovali. Na uliciach síce bola istá miera chudoby a nie všetci si boli rovní, ale na konci dňa boli všetci nažive a pomerne v bezpečí.” Posunul sa s kráľovnou o jedno políčko doprava.

Teraz aj ona ťahala s kráľovnou.

„A potom si prišla ty,” pokračoval trpko. „Ty, so svojimi idealistickými prísľubmi o rovnosti a slobode, o zriadení, ktoré by nikdy nemohlo fungovať. A ľudia za teba umierali a všetko popadalo ako domček z kariet, pretože tu nebol Prezident, aby to držal pokope a ty si nevedela ako. A keď si ľudia uvedomili, že si bola zlá voľba a začali sa proti tebe ozývať...” Potiahol s koňom, ktorý bol teraz vedľa jeho kráľovnej. „Začala si tie prejavy potláčať. Násilne. Krvavo.”

Svojím strelcom prešla diagonálne takmer cez celú šachovnicu, až sa zastavila vedľa Machiho pešiaka.

„A oni ťa nazvali tvojím pravým menom. Krvavá Diktátorka.” Posunul dopredu nového pešiaka. „A ty si ten titul prijala. Objala si ho. Pretože keď si videla, že nemôžeš mať ich lásku, rozhodla si sa mať aspoň ich strach. Ibaže aj to si urobila nesprávne.”

Vzala svojho koňa a položila ho na kraj šachovnice, vedľa svojej kráľovnej. „Je niečo, čo som podľa teba urobila dobre?“ opýtala sa sucho. Zhora opäť začula zvuky a teraz už vedela, že sa jej to nezдалo.

Machi si priložil prst k brade a tváril sa, že premýšľa. „Uhm, počkaj... Prepáč, myslím, že nič.“ Potom posunul svojho strelca o jediné políčko. „Vieš, je rozdiel medzi strachom a terorom. Ty si rozsievala teror. Teror a útlak. A ak ľud niečo chce, je to nebyť utláčaný. Začni utláčať ľud a skončila si. Skôr či neskôr ťa vyveľú na námestie a zlynčujú teba, tvoje deti aj celú tvoju rodinu.“

Uškrnula sa. „Ja nemám rodinu.“

Pokrčil plecami. „To bol len príklad.“

Ustúpila s koňom dozadu. Teraz chránil jej kráľa.

Machi urobil šarádu.

Zhora sa ozval krik a Diktátorka sa štekavo rozosmiala. Prešla so svojou kráľovnou cez polovicu šachovnice a zastavila sa až nad tou jeho.

„Ale história si ťa bude skutočne pamätať,“ poznamenal nezúčastnene a uhol sa s kráľovnou tak, že stála oproti jej strelcovi. „Bude si ťa pamätať ako šialenca, ktorému sa podarilo v priebehu pár rokov rozložiť prosperujúci štát a má na rukách krv tisícok ľudí.“

Urobila ťah s druhým strelcom, ktorého mala ešte stále v základnej pozícii.

Machi pred neho posunul svojho strelca. „Počula si niekedy o mužovi menom Girolamo Savonarola?“ opýtal sa.

Vzala jeho pešiaka svojím koňom. „Ja sa nezaujímam o tvojich mŕtvych ľudí zo zabudnutých čias,“ odsekla.

Posunul kráľovnú na druhú stranu šachovnice. „Mala si sa zaujímať,“ povedal. „Mŕtvi ľudia zo zabudnutých čias vedia často poskytnúť vzácne, užitočné rady. Najmä vďaka chybám, ktoré spravili. „Šach.“

Jej kráľ musel ustúpiť o jedno políčko. Ozvalo sa búšenie na dvere. Machi sa posunul so svojím koňom pod toho jej. Šach mat. Bol koniec.

„Najsmiešnejšie na tom je, že keby si urobila iné rozhodnutia a mala v sebe o čosi viac z mazanosti líšky a sily leva, mohlo sa ti to podariť,“ poznamenal zamyslene, keď sa otvorili dvere a dnu padol krvácajúci Generál. „Keby si vedela o niečo viac zo životov mŕtvych ľudí zo zabudnutých čias, stále by ti volali na slávu.“

Za Generálom vošiel Prezident so zakrvaveným mečom.

„Keby si vedela, ako byť kráľom bez toho, aby si nosila korunu.“

„Je koniec,“ povedal Prezident. Diktátorka prevrátila svojho kráľa.

V jednom sa mýlila. Keď ráno vyšlo slnko, boli nažive obaja, ibaže teraz mala na rukách reťaze ona a Machi sedel na druhej strane mreží. Pár metrov od nich bola stále krv na zemi, kde dopadol Generál. Neplakala za ním. Nemalo to význam. Onedlho umrie aj ona.

„Je koniec,” zopakoval Prezidentove slová. „Skončíš ako Savonarola.”

Vrhla na neho mútny pohľad. „Tak povedz. Kto to bol?”

„Kedysi dávno bolo jedno mesto. Volalo sa Florencia,” začal rozprávať, akoby čakal len na to. „Bolo to mesto umenia a blahobytu. Nijaké miesto vo vtedajšom svete nežilo tak ako Florencia. Vládla mu vplyvná rodina, ktorá podporovala umenie a mesto pod nimi prosperovalo. Ale nič netrvá večne a jedného dňa prišiel muž, Girolamo Savonarola a tvrdil, že Florencia je mesto hriechu, že jej vládcovia ju svojím voľnomyšlienkarstvom a bezbožnosťou vedú do záhuby a že sa jedného dňa prepadne pod zem ako Sodoma a Gomora, zasiahnutá Božím hnevom. Tvrdil, že Boh mu ukázal budúcnosť a že videl Florenciu v plameňoch. *Ako sa zachránime?* pýtali sa ho ľudia.

Zrieknite sa hriechu, odpovedal im. *Zrieknite sa všetkého, čo vás navádza na hriech. Hodte do ohňa svoje šperky a márnosti. Oheň vás očistí.*

A tak vyhnali rodinu, ktorá im celé roky oddane slúžila a vo Florencii vzbĺkli ohne márnivosti, pretože hoci to, čo hlásal Savonarola nebolo v súlade s ich spôsobom života, existovalo niečo, čoho sa väčšina mesta bála viac: pekelných ohňov. A Savonarola im ponúkal možnosť, ako sa pred nimi zachrániť. Tak ho nasledovali. Dievčatá aj chlapci, vznešení aj obyčajný ľud. Umelci hádzali do ohňa svoje diela, aby sa zachránili, ale nie pred hnevom Božím, ale pred hnevom Savonarolových nasledovníkov.

Tvrdil, že vytvoril kráľovstvo nebeské na zemi a ľudia mu verili, pretože tomu chceli veriť. Ale Rímu ani zvyšku sveta sa nepáčilo, čo sa deje vo Florencii; a tak sa spojili proti Savonarolovi a pripravili mu pascu.

Do Florencie prišiel ďalší kazateľ, obvinil Savonarolu z klamstiev a kacírstva a vyzval ho, ak je skutočne rukou Boha na zemi, aby podstúpil skúšku ohňa, nech sám Všemohúci rozhodne, kde je pravda.

Savonarola súhlasil, pretože nemal na výber, ale skúška aj tak skončila katastrofou. Ľudia, ktorí ho dovtedy nasledovali sa obrátili proti nemu a on odrazu nemal nijakú moc. V priebehu niekoľkých týždňov bol uväznený, mučený a nakoniec popravený.”

Jej tvár zostala bezvýrazná. „Ako ho popravili?”

Machi sa uškrnul a v chabom svetle temnice sa jej zdalo, že na moment vyzeral ako líška. „Oheň nás všetkých očistí.”

„Čo bolo s tým mestom potom?” opýtala sa. „Kto mu ďalej vládol? Komu ľudia zverili moc?”

„Prišli takí, ako ja,” odvetil. „Ľudia, ktorí vedia nechať ľudu toľko slobody, aby si mysleli že sú slobodní. Ľudia, ktorí nie sú zbytočne krutí, pokiaľ to situácia vyslovene nevyžaduje. Takí, ktorí vedia robiť správne rozhodnutia pre blaho väčšiny.”

Pozrela na neho spod vlasov, ktoré sa jej uvoľnili z tuho zaviazaného uzla. „To si všetko vyčítal z tej svojej knihy?”

Opäť sa usmial a z vrecka kabáta vytiahol malý, tenký balík previazaný špagátom. Podal jej ho cez mreže a ona ho váhavo prijala, prekvapená nad tým, aký je ľahký.

„To je tá kniha,” povedal a vstal. „Kým ťa popavia, máš ešte čas. Stihneš ju prečítať.”

Bol už takmer pri schodoch, keď zodvihla hlavu a zavolala za ním. „Mňa si budú aj tak pamätať. Ale teba nie.”

Znova líščí úsmev. „Skutočne?” opýtal sa s nadvihnutým obočím a mávol rukou ku knihe, ktorá ležala na zemi pred ňou. „Pretože jeho si história stále pamätá.” Odišiel a viac sa neobzrel.

Sedela tam a až do konca svojho života čítala o veciach, ktoré urobila zle.